

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการใช้ภาษาอังกฤษทางธุรกิจ 2 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
4. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถและคุณภาพทางการศึกษาของนักศึกษา รวมทั้งตัวผู้สอนเองด้วยที่จะสามารถนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2536: 89) ได้สรุปไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม หรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใด สามารถวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบต่างๆ เช่น ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

1.1 องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการการศึกษาแต่เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนมากเพราะมีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างๆ มากมายที่เป็นตัวแปรที่ผสมผสานกัน ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539: 41-53) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนจากแนวคิดของนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม (Behavioral psychologists) เชื่อว่าคนเราทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ถ้ามีตัวกระตุ้นและการเสริมแรง การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการด้านกลไกที่ถูกควบคุมจากสิ่งต่างๆ ภายนอก แต่นักจิตวิทยาแนวความคิดความเข้าใจ (Cognitive psychologists) เชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ความรู้และสติปัญญาตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ครูเป็นเพียงผู้รับผิดชอบในการสอนแต่นักเรียนเป็นเพียงผู้รับผิดชอบในการเรียน
2. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนภาษาในโรงเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนหรือการเรียนการสอนเท่านั้น
3. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้เกิดจากตัวผู้เรียนเอง
4. ปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทการเรียนการสอน ปัจจัยนี้รวมถึงปัจจัยด้านตัวผู้สอนด้านกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียนและด้านจุดมุ่งหมายของการสอน

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539 : 1-53) ได้สรุปเพิ่มเติมว่าปัจจัยที่สำคัญต่อกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียนมี 3 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยด้านตัวผู้สอน (Teacher variable) ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะให้ความรู้ ครูจะต้องเข้าใจเรื่องของหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องมีความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพ ทราบแนวการสอนที่ดีและมีศรัทธาต่อการประกอบอาชีพครู ย่อมจะสอนนักเรียนให้ได้รับความรู้ ประสิทธิภาพเป็นอย่างดี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนต่างๆ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงประสิทธิภาพที่น่าพอใจของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ครูเป็นผู้ตั้งจุดประสงค์ ประยุกต์เนื้อหาในบทเรียนพัฒนาหลักสูตรเตรียม

แผนการสอนกำหนดพฤติกรรมในชั้นเรียน สร้างมาตรฐานและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักเรียน

2. ปัจจัยด้านการสอน (Instructional variable) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งนี้จะสอนโดยเน้นเนื้อหาและการจัดการจัดกิจกรรมทุกด้านที่จะพัฒนาเกี่ยวกับวิชาเรียน

3. ปัจจัยด้านสังคม (Social variables) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม เช่น การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่พูดภาษาอังกฤษ การสนับสนุนทางการเรียนของครอบครัว สรุปโดยรวมได้ว่าปัจจัยในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองนั้นได้ มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนหลายด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านการเรียนการสอนและ ด้านสังคม

1.2 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

สุไร พงษ์ทองเจริญ (อ้างถึงในศรีสุวรรณ วิวิธเทศ, 2545: 47) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ 3 ด้าน ดังนี้

1. ตัวผู้เรียน ซึ่งได้แก่

อายุของผู้เรียน (Age) เป็นที่ถกเถียงกันมากกว่าอายุเท่าไรจึงสมควรเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งสรุปว่าอายุไม่ใช่องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ

เวลาเรียน (Exposure Time) ต้องใช้เวลาเรียนมากน้อยเพียงใดจึงจะทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษถึงขีดที่ใช้สื่อความหมาย ผลการวิจัยในสหรัฐอเมริกาพบว่าต้องใช้เวลาเรียนติดต่อกันถึง 600 ชั่วโมงจึงจะได้ผล สำหรับประเทศไทยมีการเรียนภาษาอังกฤษทั้งปีเพียงประมาณ 200 ชั่วโมง

ความต้องการ (Need) เป็นการกระตุ้นให้มนุษย์ต้องเรียนรู้ภาษาของสังคมที่ตนอยู่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้อื่นที่ตนต้องการติดต่อด้วย ส่วนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษนั้นผู้เรียนไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารจึงทำให้ขาดความกระตือรือร้นซึ่งทำให้การเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นความรู้สึกของผู้เรียนเองที่ต้องการเรียนเพื่อใช้ภาษาที่ตนเรียนในการติดต่อสื่อสารกับชาติอื่นๆ และความปรารถนาที่จะศึกษาค้นคว้าความรู้โดยใช้ภาษานั้นๆ เป็นสื่อกลาง นอกจากนี้ยังมีแรงกระตุ้นจากภายนอกที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียน เช่น ได้รับทราบหรือเห็นว่าผู้เรียนภาษาต่างประเทศได้รับความสำเร็จกว่าผู้ไม่ได้เรียน ส่วนที่เกี่ยวข้อง

อย่างมากที่ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจได้แก่ การมีเป้าหมายที่แน่นอน รู้ว่าเมื่อเรียนแล้วจะทำอะไรได้บ้าง ในขณะที่เรียนก็ได้รับความสนุกสนานจากการเรียน การได้รับความพึงพอใจจากการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่แต่ละครั้งที่เรียน สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น มีแรงช่วยและท้าทายให้แสวงหาความรู้ต่อไป

ความพร้อม (Readiness) หมายถึง ความสามารถในการเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพทางการเรียนและสติปัญญา ผู้เรียนจะเรียนได้ดีเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียน หากขาดความพร้อมผู้เรียนจะเกิดความท้อแท้และขาดความสนใจ

2. สถานการณ์ (situation) หมายถึง สิ่งของ บุคคล หรือสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียนซึ่งครูจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเรียนแล้วนำภาษาไปใช้ในสถานการณ์เช่นนั้นได้จริง การสร้างสถานการณ์ขึ้นนี้บังคับให้ผู้เรียนต้องเรียน

3. ตัวครู ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

คลอสเมียร์ (Klausmier อ้างถึงในศรีสุวรรณ วิวิธเทศ, 2545: 48) กล่าวว่าคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการอธิบายถึงประสิทธิผลทางการเรียน โดยองค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนนั้นประกอบด้วย

1) ความพร้อมทางสมองที่เกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถทางด้านความรู้ ความคิด รวมทั้งพื้นฐานความรู้เดิม

2) ความพร้อมทางกายภาพที่เกี่ยวกับความสามารถทางด้านทักษะ รวมทั้งสุขภาพ

3) คุณลักษณะทางจิตใจที่รวมความสนใจ เจตคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

4) เพศ

5) อายุ

6) ภูมิหลังทางครอบครัวและสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

2.1 ความหมายของการเรียนรู้

อาร์ พันธัณณิ (2534: 86) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ หรือสัญชาตญาณ หรืออูบัติภาวะ หรือพิษยาต่างๆ หรืออุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตนเพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่างๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งเป้าหมายไว้ (Presseeey, et al ., 1959 อ้างถึงใน อาร์ พันธัณณิ, 2534)

2.2 องค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้

ซูชีพ อ่อนโคสูง (2550) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานอย่างน้อยที่สุด 4 ประการด้วยกัน ดังนี้

1. แรงจูงใจ (Motive) ในขณะที่มีชีวิตอยู่ ร่างกายย่อมมีความต้องการต่างๆ เมื่อใดที่ร่างกายเกิดความต้องการหรือเกิดความไม่สมดุลขึ้น จะมีแรงขับ (Drive) หรือแรงจูงใจ (Motive) เกิดขึ้นภายในอินทรีย์ผลักดันให้สิ่งที่หายไปนั้นมาให้ร่างกายอยู่ในสภาวะพอดี แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ เพราะเป็นตัวจูงสำคัญหรือเป็นต้นตอที่แท้จริงของพฤติกรรม

2. สิ่งจูงใจ (Incentive) สิ่งจูงใจเป็นสิ่งที่ลดความเครียด และนำไปสู่ความพอใจ นักจิตวิทยาเชื่อว่าเป็นภาวะภายในของอินทรีย์และกิจกรรมต่างๆ ส่วนเกิดขึ้นจากสิ่งจูงใจทั้งสิ้น

3. อุปสรรค (A Barrier or Block) นับเป็นพื้นฐานสำคัญอีกประการหนึ่งของการเรียนรู้ เพราะอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางย่อมทำให้เกิดปัญหา การที่ผู้เรียนเกิดปัญหาก็จะทำให้ผู้เรียนพยายามซ้ำๆ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อจะฟันฝ่าอุปสรรคนั้นไปสู่เป้าหมายให้ได้

4. กิจกรรม (Activity) กิจกรรมหรือการตอบสนองของอินทรีย์ เป็นส่วนที่จะทำให้เราทราบว่าใครเกิดการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ช้าหรือเร็ว และเป็นสิ่งที่อาจใช้อ้างอิง (Infer) ไปถึงความรู้สึกลึกซึ้งทางจิตใจที่ซ่อนเร้นอยู่ เราจะสังเกตเห็นว่าคนเรามักจะชอบประกอบกิจกรรมที่นำความสำเร็จ หรือ

ความพอใจมาให้ช้าๆ อยู่เสมอ แม้ว่าจะไม่เจอปัญหาใหม่ๆ ส่วนกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ไม่เคยนำความสำเร็จมาให้ นั่นมักจะหลีกเลี่ยง

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

กิดานันท์ มลิทอง (2548: 28-31) กล่าวว่าเมื่อมีการเรียนการสอนจะมีกระบวนการสื่อสารเกิดขึ้น โดยผู้สอนส่งการสอนไปยังผู้เรียนและผู้เรียนจะเรียนรู้ถึงแนวคิดและทักษะที่ครูผู้สอนส่งผ่านไปให้ แต่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอาจไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์อย่างสมบูรณ์ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยมากมายหลายประการที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังเช่นสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านผู้สอน

สภาพแวดล้อมในการเรียน

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ สภาพห้องเรียนซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ รวมถึงสื่อการเรียนการสอน ดังนี้

การจัดโต๊ะเรียน ในห้องเรียนปกติและห้องเรียนปฏิบัติการส่วนมากแล้วการจัดโต๊ะเรียนจะเป็นการตั้งโต๊ะแบบคู่หันหน้าเข้าด้านหน้าห้องที่ติดกระดานหรือจอภาพไว้เพื่อความสะดวกในการดูเนื้อหา แต่บางครั้งในห้องปฏิบัติการบางแห่งอาจมีขนาดเล็กหรือมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องจัดโต๊ะเรียนชิดกำแพงและเรียงแถวคู่ตามความยาวของห้อง ทำให้ผู้เรียนต้องหันหน้าดูเนื้อหาบนกระดานหรือจอภาพทำให้อ่านข้อความไม่ถนัดและเกิดความเมื่อยล้าในการเรียน

แสงสว่างภายในห้อง ห้องเรียนที่มีแสงสว่างไม่พอจะเป็นอุปสรรคในการดูเนื้อหาบทเรียนและแสงสลัวจะทำให้เกิดความง่วงในการเรียน หรือการที่ตั้งกระดานชิดหน้าต่างจะทำให้แสงตกลงบนกระดานเกิดจุดขาวสะท้อนทำให้อ่านข้อความไม่ได้

อุณหภูมิภายในห้องเรียน ห้องเรียนที่ร้อนเกินไปหรือเย็นมากเกินไปจะเป็นอุปสรรคด้านกายภาพทำให้ความสนใจในการเรียนของผู้เรียนลดลง

เสียงรบกวนจากภายนอก ห้องเรียนที่อยู่ติดถนนใหญ่หรือสนามเด็กเล่นจะทำให้มีเสียงดังเข้ามาในห้องเรียนทำให้ผู้เรียนเสียสมาธิในการเรียน

วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพอเพียงของสื่อที่จัดไว้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ เช่น หนังสือ ตำราเรียน ของจำลอง ภาพ ฯลฯ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หูฟัง ฯลฯ เนื่องจากไม่ต้องแย่งกันใช้งาน

หากเป็นการเรียนในลักษณะการศึกษาทางไกลที่ผู้เรียนจะเรียนเองที่บ้าน สภาพแวดล้อมทางกายภาพในเรื่องต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วจะมีผลในการเรียนรู้ได้เช่นกันในขณะที่ศึกษาบทเรียนด้วยตนเองทั้งในเรื่องของแสงสว่าง อุณหภูมิ และเสียงรบกวนจากภายนอก รวมถึงความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนด้วย เนื่องจากผู้เรียนจะรับหนังสือตำราเรียนทางไปรษณีย์และเรียนเพิ่มเติมทางโทรทัศน์และวิทยุจึงต้องคำนึงถึงความพร้อมในการสื่อสาร หรือหากเป็นการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนเรียนโดยใช้ไอซีทีที่ย่อมต้องคำนึงถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานไอซีทีทั้งเรื่องของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การต่อโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตด้วย

ความบกพร่องในปัจจัยของสภาพแวดล้อมในการเรียนที่กล่าวมาแล้วจะทำให้ผู้เรียนขาดสมาธิ ลดความกระฉับกระเฉง ไม่มีความกระตือรือร้นขาดความตั้งใจเรียน อันส่งผลให้การเรียนรู้หย่อนประสิทธิภาพและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ปัจจัยด้านจิตวิทยา

ปัจจัยด้านจิตวิทยาจะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนอย่างชัดเจนซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้เช่นกัน ปัจจัยด้านนี้จะรวมถึงสภาพทางอารมณ์ของผู้เรียนในขณะที่เรียนด้วยว่ามีความพร้อมที่จะรับข้อมูลสารสนเทศที่ส่งผ่านมามากน้อยเพียงใด หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ คือ ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนหรือไม่ และบางครั้งจะเกี่ยวเนื่องถึงวิธีการส่งผ่านสารสนเทศด้วยว่าผู้เรียนมีความสะดวกในการรับหรือไม่ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนแต่ละคนสามารถเลือกความพึงใจในวิธีการรับเนื้อหาบทเรียนตามความชอบของตนว่าแต่ละคนจะมีความถนัดในการรับรู้แบบใดมากที่สุด หากผู้สอนไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องนี้อาจทำให้เกิดความสับสนในการรับรู้ของผู้เรียนได้และอาจทำให้เนื้อหาที่รับบิดเบือนไป ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้เรียนคนใดมีความพึงใจในการรับรู้ด้วยการดู ผู้สอนย่อมนำเสนอเนื้อหาด้วยภาพหรือภาพประกอบข้อความมากกว่าการใช้การบรรยายเพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้ผู้เรียนนั้นไม่สามารถรับข้อมูลได้อย่างชัดเจนทั้งหมด หรือถ้าผู้เรียนมีความพึงใจในการเรียนด้วยการฟัง ผู้สอนย่อมใช้การบรรยายและใช้สื่อที่เน้นการฟังมากกว่าการดู ดังนี้ เป็นต้น

ปัจจัยด้านผู้เรียน

ผู้เรียนแต่ละคนจะมีการกรองข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับมาด้วยเหตุผลของแต่ละคนในลักษณะที่เรียกว่า “ตัวกรองส่วนตัว” (personal filters) โดยรวมถึงความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ประสบการณ์ ระดับอายุ ระดับสังคมที่แต่ละคนมี เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลสารสนเทศจากผู้สอน ย่อมมีการกรองด้วยตัวกรองเหล่านั้นก่อนซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่ตรงกับเนื้อหาที่ส่งมาได้ ทักษะคิดในเชิงลบต่อทั้งผู้สอนและการเรียน เช่น ความไม่ชอบผู้สอนเป็นการส่วนตัว หรือต้องเรียนในวิชาบังคับ ย่อมทำให้ไม่สนใจเรียนเท่าที่ควรนับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ได้ นอกจากนี้ ความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัวในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาจะทำให้การรับรู้สารสนเทศบิดเบือนไม่ตรงตามความเป็นจริงได้หากสิ่งที่รับมานั้นไม่ตรงกับความเชื่อที่มีอยู่ของตน ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยในการส่งผ่านเนื้อหาสารสนเทศที่จะไม่ขัดต่อความเชื่อของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ตามความเป็นจริงอย่างถูกต้อง

ปัจจัยด้านผู้สอน

ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ คือ ปัจจัยด้านผู้สอน ทั้งนี้เพราะผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการออกแบบและวางแผนจัดการในการส่งผ่านความรู้และทักษะไปยังผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นเช่นเดียวกับรูปแบบการเรียนและปัจจัยด้านผู้เรียนที่กล่าวมาแล้ว ผู้สอนแต่ละคนจะมีรูปแบบการสอนแบบการคิด และเขาว่าปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้สอนแต่ละคนจะมีรูปแบบการสอนที่พึงใจตามความถนัดเฉพาะตัวเช่นกัน และส่วนมากแล้วจะเป็นรูปแบบเดียวกับที่เคยเรียนมา นั่นคือเคยมีรูปแบบการเรียนมาอย่างไรจะสอนในรูปแบบนั้น อย่างไรก็ตาม ผู้สอนย่อมต้องมีการเรียนวิชาชีพครูและมีการฝึกสอนมาก่อนที่จะประกอบอาชีพนี้ ทำให้ฝึกฝนรูปแบบต่างๆ มากพอจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับผู้เรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนการสอนย่อมต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียนว่าเหมาะแก่การเรียนรูปแบบใด มีกลยุทธ์การสอนแบบต่างๆ เลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะกับการสอน วางแผนการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน รวมถึงการใช้ทฤษฎีและหลักการด้านจิตวิทยามาใช้ร่วมด้วยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบการคิด แบบการเรียน และเขาว่าปัญหาของแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

คำว่า ทัศนคติ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Attitude ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยตามพจนานุกรมทางการศึกษาว่า แนวความรู้สึกของคนเราที่มีความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวในด้านความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งต่างๆ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกของความรู้สึกที่อยู่ภายใน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มไปทางใดทางหนึ่งของบุคคล เช่น การแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ไม่ชอบทรายหือ สิ้นค้าหรือบริการ เป็นต้น ทั้งนี้ทัศนคติที่มีต่อสินค้าหรือบริการของบุคคล อาจเรียกว่าเป็นเพียงแง่คิด (Point of View) ของบุคคลหนึ่งๆ ทั้งแง่คิดและแนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความคิด (Opinion) ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาผ่านไปนานๆ เข้า เนื่องจากทัศนคติเป็นกระบวนการทางจิตวิทยา เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ จึงไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่ต้องสังเกตจากสิ่งที่พูดหรือแสดงออก (อดุลย์ จาตุรงค์กุล, อ้างถึงใน วุฒินาฏ เจดีย์ 2549: 50)

3.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทาง จิตวิทยาสังคม และการสื่อสารและมีการใช้ คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทัศนคติ นั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

อัลพอร์ท (Allport, อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551: 168) ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม จึงเน้นให้เห็นว่าประสบการณ์เดิมก่อให้เกิดทัศนคติได้อย่างไร อัลพอร์ท ให้นิยามทัศนคติ โดยอธิบายความหมายจำแนกรายละเอียดเป็น 5 ลักษณะย่อยๆ คือ

1. เป็นสภาพความพร้อมทางจิตที่สร้างขึ้นโดยรับอิทธิพลจากประสบการณ์ ซึ่งอาจแสดงออกให้เห็นได้ทางพฤติกรรม เช่น โกรธเกลียด รัก ฯลฯ
2. เป็นความพร้อมที่จะตอบสนอง คือเมื่อมีทัศนคติที่ดี หรือไม่ดีต่อสิ่งใดก็พร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบวิชาจิตวิทยาสังคมก็มีความต้องการที่จะเรียนหรือสนใจวิชาจิตวิทยาสังคมอยู่เสมอ
3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นกลุ่มและจัดระเบียบไว้แล้วในตัวเอง คือ เมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดแล้วก็จะเกิดต่อเนื่องกัน และจะติดตามมาด้วยพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น โกรธก็หน้าจะบึ้ง หน้าอ เป็นต้น

4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ หมายความว่าประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติได้ดีหรือไม่

5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก

อารีภักดี เงินบำรุง (อ้างถึงใน จิตินาฏ เจตีย์, 2549:51) ได้กล่าวถึงทัศนคติว่า เป็นเรื่องของ ความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม บุคคลอาจเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั่น และมีผลต่อความคิดและปฏิกิริยาในใจ ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

3.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

Aronson และคณะ (อ้างถึงใน จำรอง เงินดี, 2552: 77) เห็นว่า ทัศนคติสามารถแยกออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Component)

องค์ประกอบด้านแรกนี้เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในด้านความคิดถือเป็นองค์ประกอบที่บุคคลใช้ในการคิด ความคิดอาจอยู่ในรูปของการนึกถึงรูปร่าง ลักษณะ และคุณประโยชน์ต่อตัวเรา เช่น เมื่อพูดถึงเรื่องรถยนต์ บุคคลจะคิดถึงรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า และคิดต่อไปในเรื่องของความปลอดภัย ประหยัดน้ำมัน การหาอะไหล่มาซ่อม และความกว้างของห้องโดยสาร เป็นต้น ซึ่งเป็นการพิจารณาสิ่งที่คิดในด้านบวกหรือด้านลบ มีคุณค่าหรือด้อยคุณค่า จึงเห็นได้ว่าในเรื่องของความคิดนั้นบุคคลจะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เสียก่อน และในประสบการณ์นั้นมีมาก ปานกลาง หรือน้อยมากก็ได้ ส่วนในเรื่องของความเชื่อจะเป็นตัวตัดสินใจหรือโน้มน้าวให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกเมื่อมีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ทางด้านความคิดดังที่กล่าวมาแล้ว ในส่วนของประสบการณ์ที่มีต่อสิ่งหนึ่งๆ นั้นแต่ละคนยังแตกต่างกันออกไป บางคนได้ประสบการณ์มาจากการบอกเล่า การอ่าน หรือประสบการณ์ตรงด้วยตัวเอง ฉะนั้นผลที่เกิดขึ้นในส่วนของความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งๆ แม้เป็นสิ่งที่เดียวกันย่อมแตกต่างกันออกไปได้

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component)

องค์ประกอบด้านนี้นักจิตวิทยาสังคมบางท่านใช้คำว่า องค์ประกอบด้านอารมณ์ (Back, 1997; Middlebrook, 1974, Carlomith and Sears, 1971 อ้างถึงใน จำรอง เงินดี, 2552: 77)

การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ แบบใดจะต้องประกอบด้วยปฏิริยาด้านความรู้สึกและอารมณ์ ปัจจัยที่เป็นตัวหลักันให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ก็คือ ความคิดและความเชื่อต่อสิ่งนั้นๆ เช่น ถ้าพูดถึงรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า เรามีความเชื่อว่าความปลอดภัยปานกลาง ประหยัดน้ำมันปานกลาง ความกว้างของห้องโดยสารดี และการหาอะไหล่มาซ่อมง่ายและราคาถูก เมื่อเรานำมาพิจารณาด้านประโยชน์และด้านข้อเสียประโยชน์ ด้านดีและด้านไม่ดีแล้ว เราเชื่อว่าโดยภาพรวมรถยนต์โตโยต้าดีกว่ารถยนต์ยี่ห้ออื่นเมื่อบเทียบในระดับรถยนต์เกรดเดียวกันและราคาใกล้เคียงกัน เราก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อรถยนต์โตโยต้า เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component)

องค์ประกอบของทัศนคติในด้านนี้เป็นความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติหรือเป็นการปฏิบัติต่อสิ่งหนึ่งๆ ที่เรามีความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ ยินดี-ไม่ยินดี ความสุข-ความทุกข์ จากตัวอย่างของบุคคลที่มีต่อรถยนต์โตโยต้าเมื่อมีความรู้สึกในทางบวกหรือความรู้สึกที่ดีต่อรถยนต์โตโยต้าแล้ว ปฏิริยาของบุคคลอาจออกมาในลักษณะของการพูดชมเชยหรือเชียร์รถยนต์โตโยต้าไปหาผู้แทนจำหน่ายเพื่อทดลองขับ และตกลงใจซื้อในที่สุด

จากองค์ประกอบของทัศนคติทั้ง 3 องค์ประกอบดังกล่าวมานั้น สามารถกล่าวในส่วนของ การก่อเกิดทัศนคติได้ว่ามาจากพื้นฐานของความคิด ความเชื่อ หลังจากการประเมินคุณค่าและจำแนกผลดีผลเสียของสิ่งนั้นๆ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับว่าผลออกมาเป็นทางบวกหรือทางลบ หากเป็นทางบวกก็ชอบสนับสนุนให้ความร่วมมือและครอบครอง เป็นต้น และอีกส่วนหนึ่งนั้นทัศนคติมีพื้นฐานมาจากพฤติกรรมซึ่งได้มาจากการสังเกตขิงตัวเองหลังจากกระทำสิ่งหนึ่งๆ ลงไปแล้ว (Aronson, et. Al., อ้างถึงใน จำรอง เงินดี, 2552: 78)

4. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

4.1 ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นแรงผลักดันซึ่งเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมมนุษย์และสัตว์ต่างๆ ไป สำหรับแรงจูงใจของมนุษย์นั้นมีความสลับซับซ้อนมากกว่าแรงจูงใจของสัตว์ จึงทำให้ค่อนข้างยากที่จะทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้เป็นเพราะแรงผลักดันบางอย่างของมนุษย์เกิดจากวุฒิภาวะและการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ส่วนแรงจูงใจที่ได้มาจากการเรียนรู้ของแต่ละสังคมก็จะแตกต่างกันออกไป

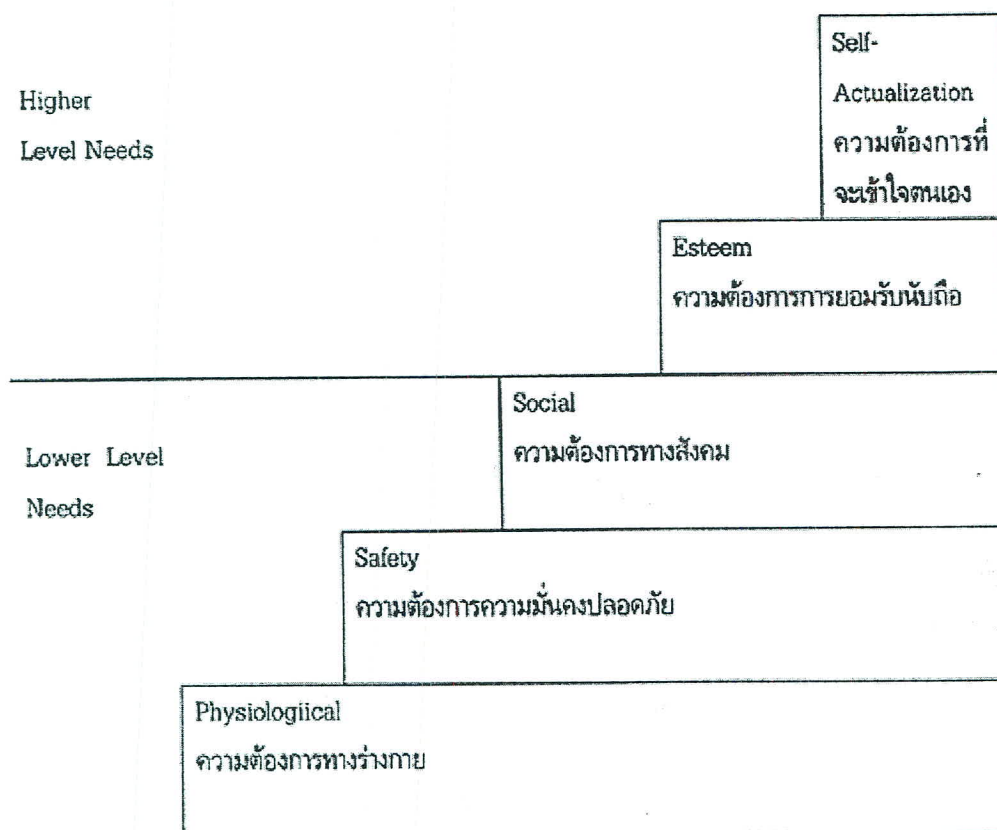
มนุษย์สามารถมีแรงจูงใจหลายๆ อย่างที่พร้อมที่จะกระตุ้นให้ร่างกายแสดงพฤติกรรมออกมา แต่ก็เป็นไปได้ที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาพร้อมๆ กัน ดังนั้น แรงจูงใจที่มีอยู่แต่มีได้ทำให้ร่างกาย

แสดงพฤติกรรมออกมา จึงเรียกว่า “แรงจูงใจแฝง” (Motivational disposition or Latent motive) เช่น พรุ่งนี้จะต้องสรุปรายงานส่งหัวหน้าจึงต้องรีบเขียนรายงานให้เสร็จแต่ในใจก็อยากจะดูการถ่ายทอดฟุตบอลทางโทรทัศน์ ขณะที่เขียนรายงานนั้นความโน้มน้าวใจอยากดูฟุตบอลก็กลายเป็นแรงจูงใจแฝง ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่มีได้ทำให้ร่างกายแสดงพฤติกรรมออกมาในขณะนั้น ส่วนแรงจูงใจที่กระตุ้นให้ร่างกายแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น การเขียนรายงานเราเรียกว่า “แรงจูงใจกระตุ้น” (Aroused motive) (ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. 2545: 159)

คำว่า “แรงจูงใจ” (Motivation) มาจากรากศัพท์เดิมซึ่งเป็นภาษาละตินว่า Movere ซึ่งแปลว่า เจือ่นไขหรือสภาวะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม 3 ทิศทาง ซึ่งหมายถึง เจือ่นไขหรือสภาวะที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือไปยับยั้งพฤติกรรม หรือที่ไปกำหนดแนวทางพฤติกรรมที่จะแสดงออก (พรรณราย ทรัพย์ประภา อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. 2545: 159)

การจูงใจ (Motivation) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการกระตุ้นให้แสดง พฤติกรรม ในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีพลัง มีคุณค่า มีทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เต็มใจ ความพยายามหรือพลังภายในตนเอง รวมทั้งการเพิ่มพูนความสามารถที่จะทุ่มเทในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการ และสร้างความพึงพอใจสูงสุด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541: 106)

พยอม วงศ์สารศรี (อ้างถึงใน จิรนนท์ บรรจงภาค. 2547: 97) กล่าวถึง ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Growth Motivation) โดยมาสโลว์เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในการศึกษาค้นคว้าเรื่องความต้องการของมนุษย์ (Human Needs) ในทฤษฎีความต้องการหรือทฤษฎีการจูงใจนี้ เขาได้เสนอความต้องการด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ลำดับความต้องการของมนุษย์ในทฤษฎีของมาสโลว์

1. ความต้องการขั้นพื้นฐานหรือความต้องการทางร่างกาย (Basic needs or Physiological needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ปัจจัยสี่ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ดังนั้นผู้บริหารมีการกำหนดเงินเดือนที่เหมาะสมให้กับพนักงาน ก็จะสนองความต้องการขั้นนี้ได้
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security and safety needs) มนุษย์มีความต้องการที่จะให้ตนมีความมั่นคงในการมีชีวิตรอด ถ้าทำงานต้องการให้ตนมีความมั่นคงใน สถานภาพการทำงาน มีความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ
3. ความต้องการทางสังคมหรือความต้องการการเป็นเจ้าของ (Social or Love and Belonging needs) สิ่งที่มีมนุษย์มีความต้องการในขั้นนี้ คือความรัก ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ผู้บริหารสามารถสนองตอบด้วยการจัดการการบริหาร แบบมีส่วนร่วมจัดกลุ่มควบคุมคุณภาพจัดการบริหาร โดยยึดวัตถุประสงค์

4. ความต้องการการยอมรับนับถือ (Esteem needs) ความต้องการการยอมรับนับถือ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป เช่น การได้รับการเอาใจใส่ การได้รับเกียรติยกย่อง และ 2) การยอมรับนับถือตนเอง เช่น ความปรารถนาที่จะไปสู่ความสำเร็จ (Achievement) ความเป็นตัวของตัวเอง (Independence) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) และ ความมีอิสระ (Freedom) โดยปกติบุคคลทั่วไปจะวัดความสำเร็จจากการทำงาน เช่น การเลื่อนขั้น การเพิ่มกำไรให้บริษัท การได้รับผลประโยชน์อื่นในการปฏิบัติงาน

4.2 ขั้นตอนการเกิดแรงจูงใจ

ซูปาณี สนธิรัตน์ และคณะ (2545) ได้แบ่งขั้นตอนการเกิดแรงจูงใจออกเป็น 4 ขั้นตอน เรียกว่า “4 ขั้นตอนแห่งการเกิดแรงจูงใจ” (The four stages of motivation) ดังนี้

1. ขั้นความต้องการ (Need stage) เป็นภาวะการณ์ขาดสมดุลที่เกิดขึ้นทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางสังคมปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ขาดไปนั้นอาจเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมากน้อยแตกต่างกันออกไป เช่น ขาดอาหารที่ทำให้เกิดความต้องการอาหาร จิตใจกระวนกระวายใจ ถ้าเกิดความต้องการบำบัดทางจิตใจ รู้สึกขาดความรักหรือขาดการยอมรับทางสังคมก็จะเกิดความต้องการความรักและต้องการการยอมรับทางสังคม เป็นต้น

2. ขั้นแรงขับ (Drive stage) เป็นผลเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการซึ่งความต้องการจะกระตุ้นให้เกิดแรงขับ คือ เมื่อเกิดความต้องการอาหารหรือน้ำ อาจนำไปสู่ความกระวนกระวายไม่มีความสุข ภาวะที่บุคคลเกิดความกระวนกระวายอยู่เฉยๆ ไม่ได้นี้เรียกว่า เกิดแรงขับ ระดับความกระวนกระวายจะมีมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีความต้องการมากน้อยเพียงใด

3. ขั้นพฤติกรรม (Behavioral stage) เมื่อเกิดแรงขับขึ้นจะก่อให้เกิดภาวะกระวนกระวาย ความกระวนกระวายนั้นจะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา แรงขับจะเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรมได้มากน้อยหรือรุนแรงไม่รุนแรงนั้นขึ้นอยู่กับระดับความต้องการ

4. ขั้นลดแรงขับ (Drive reduction stage) เป็นขั้นสุดท้ายของขั้นตอนการเกิดแรงจูงใจ เพราะเมื่อพฤติกรรมเกิดขึ้นหลังและสามารถสนองตอบความต้องการได้แล้ว แรงขับจะลดลงเข้าสู่ภาวะปกติ

4.3 ประเภทของแรงจูงใจ

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 161) กล่าวว่า โดยทั่วไปแรงจูงใจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจทางสรีระ (Physiological motivation) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากสาเหตุภายในร่างกาย เช่น แรงจูงใจที่เกี่ยวกับความหิว ความกระหาย การหลีกหนี การหาความสุขทางเพศ เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางสังคม (Social motivation) เป็นแรงจูงใจที่ไม่เกิดขึ้นจากสาเหตุภายในร่างกาย แต่เกิดจากการเรียนรู้ตลอดเวลาที่เติบโตในสังคม เช่น

- แรงจูงใจในการอ่านหนังสืออย่างคร่ำเคร่งเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัย
- แรงจูงใจที่ประชาชนต่อสู้เพื่ออิสรภาพของประเทศ
- แรงจูงใจของข้าราชการที่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่การงาน
- แรงจูงใจของเด็กวัยรุ่นในเรื่องความต้องการอิสระ เป็นต้น

แรงจูงใจทั้งสองประเภทมักจะเกี่ยวพันกันเสมอ แต่มีบางอย่างที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถกล่าวได้โดยสรุป คือ

1. แรงจูงใจทางสังคมไม่ถูกกระตุ้นจากระบบประสาทหรือความรู้สึกมากกว่าแรงจูงใจทางสรีระ เช่น ถ้าเราไม่มีชื่อเสียงจะไม่ใคร่มีอะไรเท่ากับการที่เราไม่มีอะไรกิน เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางสังคมจะถูกเก็บให้อุด (Deprivation) ได้นานกว่าแรงจูงใจทางสรีระ เช่น เราขาดความรักนานๆ พออดได้ แต่ถ้าเราขาดอาหารนานๆ ไม่ได้ เป็นต้น

3. แรงจูงใจทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าแรงจูงใจทางสรีระ เช่น ความต้องการมีชื่อเสียงย่อมเกิดขึ้นภายหลัง แต่ทารกสามารถควบคุมได้โดยไม่ต้องเรียนรู้มาก่อน เป็นต้น

4. แรงจูงใจทางสังคมสามารถศึกษาและทำความเข้าใจจากสิ่งเร้าภายนอกได้

5. แรงจูงใจทางสังคมเมื่อถูกขัดขวางไม่มีผลถึงตาย แต่อาจจะทำให้เกิดความผิดปกติทางอารมณ์และมีผลต่อร่างกายทำให้เจ็บป่วยได้ ซึ่งอาจจะเสียชีวิตภายหลัง ส่วนแรงจูงใจทางสรีระเมื่อถูกขัดขวางนานพอสมควรมีผลถึงชีวิตได้

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 162) ยังกล่าวอีกว่า การแบ่งแรงจูงใจโดยยึดถือจากแหล่งกระตุ้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivator) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตนเอง มีผลทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมออกไปเพราะรักหรือชอบที่จะทำอย่างนั้นจากใจจริง เช่น เราชอบรายการกีฬาในโทรทัศน์เรามากจะทำตัวให้ว่างในช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อจะมานั่งชมได้อย่างสนุกสนาน เป็นต้น

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดขึ้นเนื่องจากได้รับสิ่งจูงใจภายนอกตัวเรา ด้วยความมุ่งหมายที่จะให้เราทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น คะแนนเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน เหรียญทองเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดแรงจูงใจในการเล่นกีฬา เป็นต้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 เสาวนีย์ ใจจำ ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โดยใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการ- การเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดและวิธีสอนแบบปกติ” พบว่า

1.นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติเมื่อจำแนกรายทักษะ 4 ทักษะได้ผลการวิจัยดังนี้

1.1 นักเรียนที่ได้รับการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้านทักษะการฟังด้านทักษะการอ่านและทักษะการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางวารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่ 1 ฉบับที่ 2 มิถุนายน – กันยายน 2550สถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแบบปกติ

1.2 นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้านทักษะการพูดไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดมีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษดีกว่านักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบปกติเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน 5 ด้านได้ผลดังนี้

2.1 นักเรียนที่ได้รับวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดมีเจตคติด้าน 1) ความกระตือรือร้นความสนใจในการเรียน 2) ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา 3) การเห็นประโยชน์และคุณค่าของการเรียนภาษาอังกฤษ 4) กิจกรรมการเรียนการสอนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่ได้รับวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอดและนักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบปกติมีเจตคติด้านการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมไม่แตกต่างกัน

4.2 วิโรจน์ มงคลเทพ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีโควตาและการสอบคัดเลือกของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านน่าน” จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 175 คน และผลการศึกษาพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีโควตาและการสอบคัดเลือกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาตามประเภทการเข้าศึกษาต่อพบว่ากลุ่มนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีโควตาที่เรียนหลักสูตร 4 ปีและหลักสูตร 2 ปีต่อเนื่องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแตกต่างกันส่วนกลุ่มนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีสอบคัดเลือกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแตกต่างกันในด้านเพศหลักสูตรที่ศึกษาสถานภาพของบิดามารดาและการกู้เงินเพื่อการศึกษาสำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีโควตาได้แก่ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเมื่อสำเร็จการศึกษาจากสถาบันเดิมอายุและการทำงานหารายได้พิเศษและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีสอบคัดเลือกได้แก่ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเมื่อสำเร็จการศึกษาจากสถาบันเดิมชั้นปีที่ศึกษาเพศและหลักสูตรที่ศึกษา

4.3 สุณิสรา เกียวกุล ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยวิธีการสอนแบบ 4MAT” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการสอนโดยวิธีการสอนแบบ 4MAT และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนแบบ 4MAT ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านทักษะการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการสอนแบบ 4MAT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยวิธีการสอนแบบ 4MAT หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนโดยทักษะที่มีการพัฒนาสูงสุด คือทักษะการเขียน และทักษะที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด คือทักษะการพูด

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยวิธีการสอนแบบ 4MAT ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานร่วมกันนักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 นักเรียนคิดว่าการทำงานกลุ่มทำให้งานเสร็จ

เร็วขึ้น รองลงมาคือด้านความรู้ความสามารถ นักเรียนคิดว่าวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบ 4MAT ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและความมั่นใจในตนเอง นักเรียนคิดว่าการสอนแบบ 5MAT ส่งเสริมให้นักเรียนภูมิใจและยอมรับในความสามารถของตนเอง และลำดับสุดท้ายคือ ด้านบรรยากาศในการเรียนนักเรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนแบบ 4MAT